

“Καρπενήσι 1810-1820”

Κυρίες και κύριοι,

Διαβάζοντας το βιβλίο, με τίτλο “Καρπενήσι 1810-1820”, ο ρομαντισμός μου, σε ό, τι αφορά στην ιστορία του τόπου μας, περιορίστηκε, και η λογική με οδήγησε στην πεζή πραγματικότητα. Με τα στοιχεία που παραθέτει ο συγγραφέας, μερικά ιστορικά γεγονότα, που στο μυαλό μου φάνταζαν αλλιώς, γύρισαν ανάποδα.

Στην έρημο της αγνοίας μου, αναλογιζόμενος το περιεχόμενό του, χρειάστηκε να ξεπεράσω το σθένος μου, για να δεχθώ αλήθειες, που οι καιροί τις παραχάραξαν.

Στα μαθητικά μου χρόνια, άφηνα την πόρτα του μυαλού μου ορθάνοιχτη, κι απ’ αυτή, ό,τι άκουγα κι ό,τι διάβαζα περνούσε μέσα μου, καλόπιστα. Όλες, δηλαδή, οι αλήθειες του κόσμου, μαζί, όμως, και τα ψέματα.

Κι ήρθε, λοιπόν, τούτες τις μέρες, στα χέρια μου, το βιβλίο αυτό του συμπατριώτη μου, του Ανάργυρου - Γιάννη Μαυρομύτη, για να με βγάλει απ’ την πόρτα της φαντασίας, και να με οδηγήσει, με την ευκολία που το νερό κυλάει απ’ τα δάχτυλα, στην πόρτα της πραγματικότητας. Να μου πει, κοντολογίς, πως μ’ έφτιασαν ένα καλά κουρδισμένο ρολόι, χωρίς δείκτες.

Αναλογιζόμενος, λοιπόν, όσα στα χρόνια της νιότης μου έμαθα, μπερδεύτηκα. Για να βάλω τάξη στα πράγματα, χρειάστηκε να ξοδέψω αρκετή φαιά ουσία, και τελικά βρήκα πως δεν έπρεπε να δανειστώ ούτε μια συλλαβή απ’ τα βιβλία που αναφέρει ο συγγραφέας στη βιβλιογραφία του, αλλά να διαβάσω κάθε σελίδα, κάθε παράγραφο, κάθε γραμμή, μα και κάθε λέξη του πονήματος που σήμερα παρουσιάζουμε, προσεκτικότερα.

Τον ζήλεψα το συγγραφέα.

Η σύντομη περιγραφή, η σχολαστική συλλογή των στοιχείων που παρατίθενται, η σωστή επιλογή, ο τρόπος αξιοποίησης και προβολής τους, και ιδιαίτερα η γυμνή αλήθεια του, με επηρέασαν. Δεν είναι, φυσικά, έγκλημα η

άγνοια της πραγματικότητας, μα, δυστυχώς, εμείς οι Έλληνες, ξεπερνάμε τα όρια. Παραβλέποντας την αλήθεια, που, κατά τον Μπρεχτ, είναι παιδί του χρόνου και όχι της αυθεντίας, εύκολα αυτοχαρακτηριζόμαστε υπέροχοι. Ο συγγραφέας δε δίστασε. Είπε τα πράγματα όπως έχουν. Και τα θεμελίωσε υπεύθυνα. Δε ρίχνει στάχτη στα μάτια του αναγνώστη, αναλογιζόμενος, προφανώς, πως κανένα πρόβλημα δε λύνεται, αν δεν παραδεχτούμε την ύπαρξή του, και αν δεν προσπαθήσουμε να το περιγράψουμε, όσο γίνεται σωστότερα. Πιστεύω πως η κατηφόρα του τόπου μας, εκεί έχει την εστία της, στην άγνοια και την ανειλικρινή εκτίμηση των δεδομένων. Ο Μαυρομύτης, στην προκειμένη περίπτωση, αυτά τα δεδομένα τα ανέδειξε, και τους έδωσε την ουσιαστική καθαρότητα που τους ταιριάζει, περιγράφοντάς τα με σεβασμό και με κάθε λεπτομέρεια.

Προσπάθησα, κάποια στιγμή, να ξεστρατίσω το νου μου, για να συνέλθω. Όχι απ' τη ζήλεια, αλλά απ' την ουσία του πονήματος.

Έστειλα τη σκέψη μου στο Κοράνιο, "που απ' όλους τους θρησκευτικούς κώδικες είναι ο πιο δημοκρατικός, και ίσως ο κοινωνικότερος, και που κανένα από τα τέσσερα χωρία που αναφέρονται στο κράτος και στην αφηρημένη ιδέα της εξουσίας δε συγχωρεί την αρπαχτική διάθεση των Τούρκων". Το Κοράνιο, σε ό,τι αφορά αυτό το μέρος, οι Τούρκοι, απ' τα παλιά τα χρόνια, το έγραφαν στα παλιά τους τα παπούτσια. Ίσως να 'ναι κι αυτό μια ηδονή.

Οι Τούρκοι μεθάνε το ίδιο όπως μέθαγαν. Στοχαζόμενοι νίκες παντού. Είναι συνέχεια κλεισμένοι σε καπηλειά και πίνουν, αδιάκοπα.

Μα τι σημασία θα μπορούσε να έχει αυτό για τον κόσμο της Ευρώπης, αναρωτήθηκα. Ακόμα και σήμερα, εννοώ.

Το ερώτημα είναι τόσο βαθύ, που απάντηση σωστή θα έδινε μονάχα αυτός που δεν πέρασε ποτέ κατώφλι καπηλειού. Μπορεί και κάποιος άλλος Βλαχογιάννης, αρκεί να έχει το ταλέντο του ρακοσυλλέκτη, και να ξέρει με τα σκουπίδια που οι άλλοι πετούν, να δίνει ζωή σε αξίες πεθαμένες.

Το βιβλίο, το διάβασα τρεις φορές. Την πρώτη, τίποτα δε με ενόχλησε. Στο υποσυνείδητό μου, μονάχα, θαρρώ πως έπαλλε κάποια χορδή, που έστειλε έναν ήχο, όχι και τόσο ξεκάθαρο: "Άστον να λείι". Τη δεύτερη, μου κακοφάνηκε. "Εγώ ξέρω άλλα", σκέφτηκα.

Την Τρίτη κατάλαβα πως έχασα. Οι λεπτομέρειες, που γράφονται τόσο λυτά στο πόνημα, με νίκησαν. Οι λεπτομέρειες, ξέρετε, όταν μαζευτούν πολλές, και στηθούν μπροστά σου επιδέξια, γίνονται εχθρός επικίνδυνος.

Μερικές, κάπως γνωστές μου φάνηκαν. Έμοιαζαν, λίγο πολύ, μ' αυτά που, όταν καθόμουν στα θρανία, έμαθα απ' τους δασκάλους μου.

Πρώτες ξεχύθηκαν απ' τις σελίδες του βιβλίου, όσες σχετίζονται με τον τόπο, και μου είπαν πως το Καρπενήσι, στη Βυζαντινή εποχή -στις γραπτές πηγές- ήταν τελείως άγνωστο. Ομολογώ πως μου κακοφάνηκε, γιατί, αν και ήξερα πως υπήρχε πριν απ' την εποχή των διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου, εγώ στο μυαλό μου, αρχικά, το είχα πως ήταν γνωστό πριν γεννηθεί ο κόσμος. Μια, μάλιστα, λεπτομέρεια, μου είπε πως οι Τούρκοι εγκαταστάθηκαν στο Καρπενήσι το 1393, εξήντα, δηλαδή, χρόνια πριν από "το πάρσιμο της Πόλης", και πως την εποχή από το 1807 μέχρι το 1820 πολιτικοστρατιωτικοί διοικητές ήταν γιοί του Αλή - Πασά. Εδώ κι αν ήταν που η φαντασία μου οργίασε. Έστειλα τη σκέψη μου σ' όλη του τη ζωή, που ήταν γεμάτη αναμετρήσεις κι έρωτες, και μέχρι στο κομμένο του κεφάλι, που στάλθηκε στην Πόλη, κι έγινε δημόσιο θέαμα, και, φυσικά, χάζεψα.

Όμως, το βιβλίο του Μαυρομύτη, σα να με τράβηξε απ' το μανίκι, σταμάτησε τον καλπασμό της σκέψης μου. Με πήγε στις Εκκλησίες του Καρπενησιού, στα Ιερά και τις Ενορίες του, με πήγε στις Δημόσιες Αρχές, στους Αρματολούς και Κλέφτες, στους Φόρους, στη Σηροτροφία και τις άλλες καλλιέργειες, στην Κτηνοτροφία και σε διάφορα άλλα επαγγέλματα, που έκαναν οι άνθρωποι της εποχής εκείνης. Με πήγε, ύστερα, στους Σαράφηδες, στις Μεταφορές, στις Επικοινωνίες, στα Νομίσματα, στην αγοραστική δύναμη του γροσιού, στη θέση της γυναίκας, στην οικονομική κατάσταση και τη φορολογική ικανότητα της επαρχίας του Καρπενησιού, και σε άλλα πολλά, μα πάρα πολλά, και τέλος με πήγε στην Παιδεία.

Δεύτερες, λοιπόν, ήρθαν οι λεπτομέρειες, που σχετίζονται με τον άνθρωπο. Τον πληθυσμό, δηλαδή.

Ακολούθησαν και οι άλλες, όσες πριν ανάφερα, και πήραν όλες τους τη μερίδα της προσοχής που ταίριαζε. Είναι αλήθεια πως διόλου δε με κούρασαν. Ο συγγραφέας δε μας βομβαρδίζει με δυσνόητες φράσεις, ούτε και με υψηλά διανοήματα. Είναι σαφής, κατηγορηματικός, ουσιαστικός, και μετρημένος, όσο δεν περιγράφεται.

Εκεί όμως που μελαγχόλησα, ήταν στο μέρος εκείνο που αναφέρεται στους κοτζαμπάσηδες και την παιδεία. Τι ήθελε και τα 'βαλε, ο Χριστιανός, τα στοιχεία αυτά στο βιβλίο του! Δε μ' άφηνε καλύτερα στις πλάνες μου!

Φίλτατε Ανάργυρε, αυτά που γράφεις για τους άδικους κοτζαμπάσηδες, στη σελίδα 20, μου έφεραν στο νου τους σύγχρονους οικονομικούς εφόρους, που βγάζουν ξύγκι απ' το τίποτα, αφήνοντας τις φάλαινες του πλούτου ανενόχλητες... Πάνω σ' αυτούς σταμάτησα, και στη σκέψη πως στην Ελλάδα, οι νόμοι που δημιουργούν υποχρεώσεις στον πολίτη είναι για τους πολλούς, και όχι για όλους. Ύστερα ήρθαν αρκετά, μα πάρα πολλά, στο κεφάλι μου.

Να φανταστείς πως έφτασα σε σημείο να σκεφτώ πως η επανάσταση του 21, δεν έγινε μονάχα για τους Τούρκους, αλλά και για τους κοτζαμπάσηδες, που φυσικά ήταν Έλληνες, και οι οποίοι, μέσα από το **ανισόμετρο** μοίρασμα των οικονομικών βαρών, **διασπούσαν το πνεύμα της κοινότητας**. Ευτυχώς που η οικογένεια, από τη μια μεριά, με συνδετικό κρίκο την αυτοθυσιαζόμενη μητέρα, που ζούσε κάτω από την πατριαρχική αυστηρότητα, κι από την άλλη μεριά, η Παιδεία, μα και η Εκκλησία, εννοώ τη ριζωμένη στο κοινοτικό έδαφος Εκκλησία, αποτέλεσαν τα δεκανίκια του ελληνικού έθνους κι αργότερα τα στέρεα πόδια του εθνικού μας μεγαλείου, αν και δε θα 'πρεπε, ίσως, μέχρι κάποιου βαθμού, βέβαια, να αποκλειστεί και η επιστημονική άποψη, ότι το φορολογικό σύστημα και η απειλή της ζωής και της απώλειας της περιουσίας των Ελλήνων ενίσχυσε το κοινοτικό ένστικτο.

Αυτές, όμως, οι σελίδες, που με πλήγωσαν περισσότερο, ήταν οι 45 μέχρι και 48. Εμένα, όταν έβλεπα τον, γνωστό σε όλους, πίνακα "Το κρυφό σχολειό", η καρδιά μου πυρωνόταν, και μέσα απ' τις γραμμές του και τα χρώματα, έκανα ζύπνιος όνειρα. Πως η Ελλάδα είναι, δήθεν, αυτή που ήταν άλλοτε, μια πατρίδα, δηλαδή, απaráμιλλη, και πως επειδή έδωσε στον κόσμο ολόκληρο αξίες και αρχές, λες και τις έπλασαν θεοί δίκαιοι, κουράστηκε, και τώρα πια, δίκαια αναπαύεται. Κι εσύ, Ανάργυρε, τόλμησες κι έριξες φως και στα κουσούρια μας. Μα θα μου πεις πως έκανες πόνημα ιστορικό, δε θα μπορούσες να γράψεις παρά μονάχα αυτά που αποδεικνύονται. Έτσι είναι η επιστήμη, ψυχρή, ουσιαστική, και στερημένη από αισθήματα.

Δυστυχώς, με τις ψεύτικες κι ανούσιες λεπτομέρειες που οι δάσκαλοι, για να σφυρηλατήσουν την ιστορική μου συνείδηση, με φόρτωσαν, αν και ήταν τελείως περιττές, γιατί η πραγματική ιστορία του λαού μας δε χρειάζεται ενίσχυση ψεύτικη, όλα, εγώ ο ρομαντικός, τα έφερνα στα μέτρα μου. Υπήρχαν, βλέπετε, πολλά μπόσικα. Εκεί, στα ενδιάμεσα, φύτευαν οι καρποί της φαντασίας μου, που, φυσικά, έκαναν την ιστορία μας ομορφότερη. Αν έβαζα σε μια πτυχή, σε κάποια ακρούλα της, τη σκέψη πως τη ζωή την καταπίνει πάντα ο θάνατος και μένει μονάχα η ιστορία της, που πρέπει όλοι να τη σεβόμαστε, ιδιαίτερα οι δάσκαλοι, κι ακόμα πως η ιστορική πραγματικότητα μαστίζεται - ανεξαρτήτως εποχών- από διάφορες σκοπιμότητες, με πρώτες τις κομματικές, που αναπαράγουν άλλες, κι όλες μαζί σφυρηλατούν το ψέμα, που οδηγεί στην παρακμή, αλλιώς θα 'χαν τα πράγματα. Ο σεβασμός, βλέπετε, δεν είναι εμπόρευμα που παραγγέλλεται.

Αφού, για τρίτη φορά τέλειωσα την ανάγνωση του βιβλίου και κατάλαβα πως ο Μαυρομύτης, με το σεβασμό του προς τα πραγματικά ιστορικά δεδομένα, με προσγείωσε, κάποια στιγμή, στοχεύοντας να φέρω τα πράγματα στα ίσια τους, θέλησα να θεωρήσω τον εαυτό μου πως έπεσε θύμα ευπιστίας, αλλά δεν τα κατάφερα. Τα στοιχεία του βιβλίου με είχαν οδηγήσει στην

αλήθεια τη βαθύτερη. Μ' έκαναν να δω πέρα απ' την επιφάνεια που άλλοι έπλασαν.

Τελικά, κυρίες και κύριοι, για να μη σας κουράζω περισσότερο, δέχτηκα, με όλη μου την ειλικρίνεια, πως σ' αυτή την αόρατη διαμάχη μας, ο συγγραφέας του βιβλίου με νίκησε. Μα όμως, γνήσιος καθώς είμαι Καρπενησιώτης, αγύριστο, όπως λένε, κεφάλι, δεν το 'βαλα κάτω. Άρχισα, αμέσως, να σκέφτομαι πως **το θάνατο της πίστης μας σε κάτι, δεν τον ακολουθεί, απαραίτητα, κι ο θάνατος αυτού που πριν πιστεύαμε, κι ησούχασα.** Από την άλλη μεριά, αναλογίστηκα πως την πραγματική ιστορία τη γνωρίζουν μονάχα εκείνοι που την έζησαν.

Κοντολογίς, για να μην υποκρίνομαι, υπάρχουν στιγμές που, χωρίς να νοιώθω περιττός, όταν την αληθινή ιστορία του απaráμιλλου λαού μας, το κράτος την παραποιεί ασύστολα, προτιμώ την πλάνη μου. Στη μοναξιά του σύγχρονου ανθρώπου, αυτή η ψεύτρα, με τα στολίδια, τα καπρίτσια και τα τόσα της καμώματα, από κάθε τι άλλο, είναι προτιμότερη. Ιδιαίτερα για τους αγνοούντες την αλήθεια και τους αφελείς.

Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί συμπατριώτες, ένα είναι σίγουρο, και σας το λέω με κάθε ειλικρίνεια, πως, διαβάζοντας το, γεμάτο από ερεθίσματα, πόνημα του Μαυρομήτη, όπως κι αν ένοιωσα, σ' αυτή την ευθεία της πλάνης μου, το βιβλίο "Καρπενήσι 1810-1820" χάρισε μια καμπύλη, πάρα πολύ πλούσια.

Ευχαριστώ.

Νίκος Α. Ζωρογιαννίδης

31 Ιανουαρίου 2007